

Jak opanować różne **style** cytowań i bibliografii **w tekstach** naukowych?

Nie ma pracy naukowej, w której autor lub autorzy nie odwoływaliby się do wcześniej powstałych różnorodnych źródeł informacji. Odwołanie to może przyjąć formę bezpośredniego cytowania, zapożyczenia materiału z przedstawieniem go w zmienionej postaci lub tylko wzmianki – ale w każdym z tych przypadków musi zostać podany opis bibliograficzny pracy, na którą powołuje się autor.

Opis bibliograficzny w pracy naukowej musi być nie tylko wystarczająco szczegółowy, aby można było odszukać źródła, ale musi także spełniać pewne formalne wymagania, które mogą się w różnić w zależności od czasopisma, serii książek, konferencji czy wydawnictwa. Współcześnie liczba stylów bibliografii

stosowanych w wydawnictwach naukowych obejmuje setki, a nawet tysiące odmiennych formatów. Ich naruszenie może spowodować odrzucenie pracy już na wstępnym etapie recenzowania. I choć każdy styl zawiera tę samą informację, może różnić się np. strukturą łączy, kolejnością pozycji bibliografii,

wyróżnieniem tytułu, czy znakami interpunkcyjnymi oddzielającymi części składowe opisu.

W Polsce przypisy i bibliografia powinny być sporządzane zgodnie z normą *PN-ISO 690:2012 Informacja i dokumentacja. Wytyczne opraco-*

► c.d. ze str. 57

wania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji. Weszła ona w życie w październiku 2012 roku i zastąpiła dwie normy dotyczące tego zagadnienia z roku 1999 i 2002.

Automatyzacja pracy nad bibliografią

Naukowiec, który publikuje często i w różnych wydawnictwach, prawdopodobnie musiał korzystać przynajmniej z kilku stylów bi-

sów typu Google Scholar i przede wszystkim dostosowywanie stylów opisów bibliograficznych do wymagań określonych wydawców. Na dodatek tego typu programy zintegrowane są z popularnymi edytorami i pozwalają na wstawienie odnośników i przypisów bibliograficznych bezpośrednio do tekstu, pozwalają na aktywną wymianę danych bibliograficznych z innymi użytkownikami i pozwalają, za pomocą kliku kliknięć, na zmianę stylu bibliograficznego w wybranym

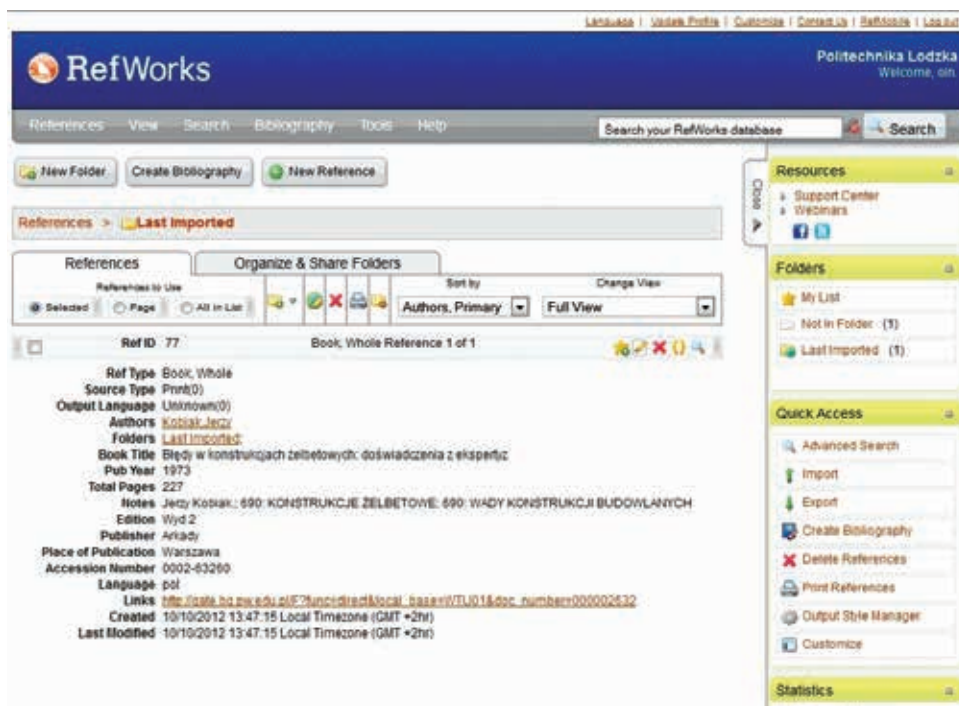
artykule publikującym w zachodniej prasie. Studenci znacznie rzadziej korzystają z tego typu rozwiązań. Trudno stwierdzić, czy wynika to z faktu, że nie wiedzą o takich narzędziach, czy barierą jest nieznanostwo języka angielskiego, czy też przyzwyczajeni są do tworzenia bibliografii tradycyjnymi metodami... Warto jednak promować programy do zarządzania bibliografią, gdyż ułatwiają i przyspieszają pracę nad tekstami naukowymi.

Wśród darmowych menadżerów bibliografii warto wymienić Mendeley (www.mendeley.com), Zotero (www.zotero.org), ReadCube (www.readcube.com), WizFolio (www.wizfolio.com) czy Citavi, dostępny także w polskiej wersji językowej (www.citavi.com). Zasada ich działania jest podobna, mają też analogiczny cel – stworzenie własnej bazy danych bibliograficznych oraz zarządzanie i wykorzystywanie informacji z niej pochodzących przy pisaniu prac dyplomowych czy tekstów naukowych.

RefWorks i EndNote Web

Zazwyczaj wyższą funkcjonalnością mogą pochwalić się narzędzia komercyjne. Spośród nich Biblioteka oferuje pracownikom, doktorantom i studentom Politechniki Łódzkiej dwa programy do automatycznego sporządzania bibliografii załącznikowej we własnej pracy naukowej: RefWorks oraz EndNote Web.

RefWorks to narzędzie komercyjne, zakupione i udostępnione bezpłatnie przez Bibliotekę Politechniki Łódzkiej. Obecnie korzysta z niego ponad 550 użytkowników. RefWorks ma wiele funkcji i jest w miarę łatwe w obsłudze. Na dodatek współpracuje z coraz większą liczbą elektronicznych źródeł, w tym bezpośrednio lub pośrednio z 29 serwisami prenumerowanymi przez Bibliotekę PŁ. Oferuje ok. 3 500 stylów cytowania i daje możliwość dołączania załączników.

bliografii. Może być też zmuszony ręcznie konwertować opisy bibliograficzne podczas przygotowywania bibliografii do publikacji w danym piśmie.

Najszybszym i najskuteczniejszym rozwiązaniem, ułatwiającym pracę z opisami i odsyłaczami w tekstach naukowych, jest skorzystanie z wyspecjalizowanych narzędzi do zarządzania bibliografią załącznikową, systemów zarządzania danymi bibliograficznymi, czyli popularnych menadżerów cytowań i bibliografii.

Z ich pomocą możliwe jest zarządzanie własnym zbiorem danych bibliograficznych, importowanie rekordów z baz danych lub z serwi-

tekście, a użytkownik nie musi się martwić o błędy składniowe i edycyjne, czy niewystarczające dane w źródłach bibliograficznych, np. brak pełnego imienia autora, ISBN, czy nazwiska tłumacza.

Szeroki wybór menadżerów

Na zachodzie programy do zarządzania cytowaniami i bibliografią są standardem w środowiskach naukowych, a studenci są z nimi zapoznawani już od pierwszego roku studiów.

W Polsce tego typu narzędzia są wykorzystywane przede wszystkim przez pracowników naukowych, któ-

EndNote Web jest narzędziem udostępnianym nieodpłatnie subskrybentom produktów firmy Thomson Reuters. Biblioteka otrzymała je wraz z pakietem baz danych Web of Knowledge w ramach ogólnokrajowej licencji akademickiej. Program jest „wizytówką” komercyjnej wersji EndNote, w stosunku do której ma okrojone możliwości. Współpracuje z 12 serwisami prenumerowanymi przez BPŁ i oferuje kilkaset stylów bibliografii.

Gdzie znaleźć więcej informacji?

Narzędzia do zarządzania bibliografią załącznikową, udostępniane dla pracowników, doktorantów i studentów PŁ, zostały szczegółowo opisane w kursie pod tytułem *Metodologia i narzędzia do wyszukiwania literatury polskiej i zagranicznej wspierającej proces dydaktyczny i badania naukowe*, który znaleźć można na platformie WIKAMP.

W module 4 tego kursu szczegółowo scharakteryzowano dwa profesjonalne narzędzia do tworzenia bibliografii załącznikowej i przypisów bibliograficznych w pracy naukowej: RefWorks i EndNote Web. Szczegółowo opisano jak założyć konto i zbudować bazę opisów bibliograficznych, importować i eksportować opisy z baz, książek i artykułów, czy korzystać z funkcji cytowania w Wordzie poprzez odpowiednie wtyczki. Oczywiście zachęcamy też do zapoznania się z pozostałymi modułami kursu, dotyczącymi polskich i zagranicznych źródeł informacji, oraz kursem *Analiza bibliometryczna dorobku naukowego*, przedstawiającym metody i narzędzia wykorzystywane do analizy cytowań publikacji, oznaczania indeksu Hirscha oraz ustalenia wskaźnika Impact Factor i kwartyłu dla publikacji, które ukażały się w czasopismach naukowych.